

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
att säkerställa studiero vid Dalhemsskolan i
Helsingborgs kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrund och syfte

Bakgrundsuppgifter om Dalhemsskolan

Resultat

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolans arbete för att säkerställa studiero under hösten 2015 och våren 2016. Granskningen vid Dalhemsskolan i Helsingborgs kommun ingår i detta projekt.

Dalhemsskolan besöktes den 1 till 3 december 2015. Ansvariga inspektörer har utredare Kerstin Martinsson, utredare Andreas Leo och utredare Inger Börjesson varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av skolans arbete för att säkerställa studiero genomförs i ytterligare 19 kommunala skolor och 10 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrund och syfte

Skolinspektionens egna erfarenheter och flertalet nationella undersökningar visar på problem med studiero i den svenska skolan¹. Enligt Skolenkäten 2014 (Skolinspektionen 2014b) upplever omkring varannan elev att andra elever stör ordningen i klassrummet och att de blir störda av hög ljudnivå under lektionerna. Vidare upplever var tredje elev att de inte har studiero på lektionerna.

¹ Se exempelvis Skolinspektionen 2014a, Skolverket 2013a och SCB 2012.

Många elever anser därtill att lärarna inte ser till att det råder studiero. Störst är problemen i grundskolans senare årskurser. Även lärarna upplever att en stor del av deras undervisningstid går åt till att hålla ordning i klassrummet (Lärarnas riksförbund 2014). Lärarna upplever dock inte lika stora brister i studieron som eleverna. Bilden av bristande studiero och ordningsproblem bekräftas i internationella mätningar såsom PISA, TIMMS och TALIS.

Studiero handlar både om elevernas arbetsmiljö och om deras möjligheter att nå målen för utbildningen. Syftet med kvalitetsgranskningen är att granska om skolan har ett tillfredsställande arbete för att främja och upprätthålla studiero för eleverna i undervisningen. Granskningen ska besvara den övergripande frågan om eleverna får studiero i undervisningen. Särskild vikt läggs vid själva undervisningssituationen, men skolans arbete och rektors ansvar i stort berörs delvis också. I varje skola som besöks, undersöks om läraren genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero och om rektor genom sin styrning tar ansvar för att skapa förutsättningar för och främja studiero i undervisningen.

Bakgrundsuppgifter om Dalhemsskolan

Dalhemsskolan är belägen i Helsingborgs kommun och omfattar förskoleklass till årskurs 9. Denna granskning omfattar årskurs 7 till 9 och totalt 103 elever. Dessa klasser är organiserade i ett arbetslag. Skolans leds av en rektor och en biträdande rektor

Skolinspektionen genomförde år 2010 tillsyn av Dalhemsskolan och i beslutet, Dnr 3-2010:134 konstaterades att rektorn inte i tillräcklig utsträckning tog ansvar för att de regler som var fastställda på skolan följdes samt att skolan inte i tillräcklig utsträckning arbetade för att relationerna mellan vuxna/elever och elever/elever byggde på respekt och ömsesidigt förtroende. Vidare framkom att undervisningssituationen på skolan inte kunde sägas präglas av studiero.

Av Skolverkets statistik för år 2015 framgår att 56 procent av eleverna uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen och att det genomsnittliga meritvärdet var 194 poäng. Kunskapsresultaten har försämrats med 12 procentenheter och 18 meritpoäng sedan året före men är något högre än för två år sedan.

Den elevenkät som Skolinspektionen genomförde inför granskningen besvarades av 94 procent av eleverna i årskurserna 7 till 9. Av svaren framgår att 53

procent av eleverna upplever att de har studiero på lektionerna och att 69 procent anser att andra elever stör ordningen i klassrummet. Vidare uppger 83 procent att de lär sig mycket på lektionerna.

Resultat

1. Får eleverna studiero i undervisningen?

1.1 Läraren genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero.

Bedömningen utgår från lärarnas förmåga att skapa och upprätthålla en god lärandemiljö samtidigt som eleverna ges möjlighet att följa undervisningen och engagera sig i ett meningsfullt lärande. Undervisningens kvalitet i detta avseende bedöms med stöd av nedanstående bedömningspunkter och indikatorer.

1.1.1 Lärandemiljö

- Lärandemiljön är uppmuntrande och stödjande.
- Eleverna bemöts respektfullt.

De lektionsobservationer som Skolinspektionen genomför visar att lärare i olika omfattning agerar för att skapa ett gott lärandeklimat. Flera av lärarna talar till eleverna på ett uppmuntrande sätt och ger positiv respons på deras inspel och ansträngningar. När lärarna tilltalar eleverna med anledning av att de är ouppmärksamma eller inte följer skolans regler görs det i de flesta fall med lugn röst och med respekt för elevens person. Vid något tillfälle observeras att lärare tilltalar en grupp pojkar som "tjejer", när läraren vill uppmärksamma eleverna på att de ska sluta prata och skoja och istället ägna sig åt skolarbetet.

Vid någon av de observerade lektionerna för läraren ett längre klassrumssamtal med eleverna och här inbjuds eleverna att delta genom att svara på frågor och uttrycka sina åsikter. Under denna sekvens deltar dock ett fåtal elever i gruppen. Vid huvuddelen av de observerade lektionerna ges eleverna inte tillfälle till klassrumssamtal utan förväntas istället arbeta enskilt. Under de lektioner där eleverna förväntas arbeta enskilt uppstår i några fall en miljö som präglas av att elever sysslar med, eller pratar om annat än de uppgifter de förväntas ar-

beta med. Vid samtliga dessa lektioner är det en eller flera elever som inte ägnar sig åt det angivna lektionsinnehållet under delar av lektionen. Vid samtliga observerade lektioner rör sig lärare runt bland eleverna. På flertalet lektioner går läraren i första hand till de elever som påkallar lärarens uppmärksamhet och flera elever uppmärksammas inte trots att de ägnar sig åt annat än de förelagda uppgifterna.

Av de elevintervjuer Skolinspektionen genomfört framgår att eleverna över lag upplever att lärarna bryr sig om dem och visar dem respekt. *"De visar att de blir glada när det går bra för mig och de är tydliga med vad de vill att jag ska göra och klara av"*. De intervjuade eleverna menar att de har en god relation till de flesta av sina lärare, samt att detta leder till att de vill visa den läraren respekt och att de då lyssnar bättre på vad läraren säger. *"De pratar med oss och bryr sig om oss, om vi behöver hjälp så kan vi få det. Vi kan prata med dem."* Eleverna uppger även att lärarens engagemang spelar stor roll. *"När man ser att läraren är engagerad då blir man det själv också. Då vill man lära sig."*

De intervjuade eleverna uppger att de till de flesta lärare kan säga vad de tycker, och ger exempel på lärare som lyssnar med intresse på deras åsikter. Dock uppger flera intervjuade elever att klimatet mellan eleverna påverkar dem så att de inte vågar fråga eller uttrycka åsikter högt i klassrummet. De berättar att några elever i klassen ständigt kommenterar det som sägs på ett sätt som hämmar klasskamraternas vilja att fråga på lektionerna. *"Om man frågar läraren när andra förstått, då känner man sig dummare än andra. Läraren förklarar tills man fattar men andra elever säger saker och då frågar man inte."* Ibland är det många som kommenterar och då vågar man inte säga eller fråga för att de kommenterar varandra. *"Det händer ofta."* De intervjuade eleverna uppger att de pratat med mentorerna om detta och de upplever att de blir tagna på allvar men att lärarna inte kunnat förändra situationen. De nämner som ett positivt exempel matematiklektionerna, där de menar att läraren snabbt ser vem som inte förstår och även ingriper på ett sätt som stävjar kommentarer mellan elever. Eleverna menar vidare att även om lärarna lyssnar på deras synpunkter om undervisningen så är det inte ofta som de ändrar sin planering utifrån elevernas åsikter. Exempel på tillfällen då eleverna får gehör för sina synpunkter är att lärarna försöker flytta prov för att eleverna ska få en jämnare arbetsbelastning.

I de enkäter som Skolinspektionen genomfört i anslutning till de observerade lektionerna uppger drygt nio av tio elever, att lärarna bryr sig om hur det går för dem och lika många att lärarna behandlar dem med respekt. Det finns dock enstaka elev i varje observerad lektion som uppger att dessa påståenden inte stämmer.

I intervjuer uppger lärarna att de ser det som en stor fördel att skolan är så liten och alla vuxna känner och kan se alla elever. De menar att detta är en viktig del i att skapa en god lärmiljö. *"Att se alla ingår i jobbet. Man frågar hur de mår. Det är viktigt att hälsa och säga hej, var man än är."* De uppger vidare att det är viktigt att skapa en stämning och ett klimat där det är okej att göra fel och våga gissa. Lärarna ger som exempel att skapa övningsmoment som inte bedöms, berömma, peppa, visa att man bryr sig och att använda humor. Någon lärare framför att det är viktigt med struktur för att skapa ett gott klassrumsklimat och en annan lärare menar att när eleverna får vara med och utforma uppgifter och när arbetet på lektionerna varierar så fungerar undervisningen bättre.

Av intervjuerna framgår vidare att lärarna är medvetna om att klimatet mellan eleverna är *"hårt"*. De menar att detta är deras största utmaning och något de arbetar med dagligen. En lärare betonar att det även är ett problem ur inlärningssynpunkt eftersom det som lärare är svårt att planera undervisning på rätt nivå när eleverna inte vågar fråga. Lärarna berättar att de även tagit upp frågan om arbetsklimat och kränkningar på föräldramöten. De anser dock inte att de ännu inte lyckats förändra situationen till det bättre.

Skolinspektionens enkät inför granskningen visar att 87 procent av eleverna anser att lärarna respekterar dem och lika många uppger att de vågar säga vad de tycker. 93 procent av eleverna uppger att de upplever att lärarna bryr sig om hur det går för dem.

1.1.2 Lärarens ledarskap och undervisningens struktur

- Läraren har ett tydligt ledarskap.
- Lektionen är välplanerad och välstrukturerad.
- Övergångar mellan olika aktiviteter genomförs utan att ordningen störs.
- Läraren ingriper vid störande inslag på ett sätt som främjar elevernas hörsamhet.

De lektioner som Skolinspektionen observerat inleds med att läraren kort berättar vad lektionen ska innehålla. Informationen sker oftast muntligt. Vid någon av de observerade lektionerna skapar läraren en balans mellan lärarledd genomgång och elevaktiviteter. Vid övervägande del av de observerade lektionerna domineras lektionsinnehållet av individuella arbetsuppgifter och elevaktiviteter. Dessa lektioner inleds med att läraren kort presenterar vilka uppgifter

eleverna förväntas arbeta självständigt med under återstoden av lektionen. I ett par fall inleder läraren med en kort genomgång av momentet eller uppgiften, förklarar syfte och kopplar uppgifterna till mål. I något fall hänvisar läraren, utan närmare beskrivning, till tidigare genomgångar eller tidigare tilldelade uppgifter. Vid de flesta av dessa lektioner syns elever som en stor del av lektionstiden ägnar sig åt annat än de anvisade uppgifterna. Vid en av de observerade lektionerna väljer några av eleverna att arbeta utanför klassrummet och elever går vid ett flertal tillfällen ut ur klassrummet för att hämta saker, prata med kamrater i korridoren eller gå på toaletten.

I de observerade lektionerna finns det lärare som ingriper då elever ägnar sig åt annat än skolarbetet, genom att i säga elevernas namn, flytta sig närmare eleverna eller påminna om skolans regler. Ingripandena följs sällan upp med pedagogiskt stöd. Få av de elever som får tillsägelser ändrar sitt beteende. Vid en av de observerade lektionerna ingriper läraren endast vid enstaka tillfällen och vid denna lektion syns hur fler och fler elever börjar ägna sig åt annat än de förväntade uppgifterna.

Av elevintervjuer framgår att eleverna anser att de förstår vilka uppgifter lärarna förväntar sig att de ska göra på lektionerna och i hemarbete. I vissa ämnen anser de även att de får reda på vad de ska göra under den närmaste tiden, men när det gäller vad de ska lära sig säger de: *"Vi lär oss med tiden, vi jobbar med ett kapitel och stegvis lär vi oss."* De uppger att ett par lärare gått igenom kunskapskraven i början av terminen och att de får skriftliga planeringar i några ämnen, men att de i de flesta ämnen inte får hjälp att förstå vilka målen är för undervisningen.

De intervjuade eleverna uppger att de tycker att arbetssätten i flera ämnen sällan varierar. Positiva undantag som de nämner är ämnena engelska och tyska, där eleverna upplever att de får arbeta på olika sätt. Elever som intervjuats menar att när undervisningen är likadan blir det tråkigt och då blir det stökigt på lektionerna. Vidare anser de intervjuade eleverna att det generellt är sämre studiero då de förväntas arbeta individuellt med enskilda uppgifter än då läraren har genomgång. *"Det går dåligt när vi ska arbeta själva, man tappar fokus."* Samtidigt menar flera elever att det i högre grad beror på läraren än på arbetssättet om det är lugn på lektionerna eller inte. Som positivt exempel ger eleverna matematikundervisningen, där de menar att genomgångarna är tydliga, att läraren gör det intressant och att hen använder tavlan på ett bra sätt. *"Det är mer intressant när läraren använder tavlan, man vill inte bara höra utan se också."*

De intervjuade eleverna uppger vidare att lärarna använder olika sätt för att hålla ordning i klassrummet, men att de flesta lärarna påminner om skolans regler. Vissa lärare pratar med elever som stör ordningen och andra blir arga och skäller, enligt de intervjuade eleverna. Några lärare skämtar med eleverna, vilket eleverna anser är en metod som fungerar väl, eftersom de gärna vill lyssna på en lärare som de har en god relation till. I de fall elev stör ordningen händer det att eleven får lämna klassrummet, uppger de intervjuade eleverna. Eleverna uppger att det generellt är bättre studiero på vissa lektioner eftersom *"lärarna har koll och vi har respekt för dem"*. De berättar om ett annat ämne där de anser att läraren inte gör så mycket för att få ordning och där eleverna inte lyssnar på läraren. Dessa lektioner upplevs som stökigare, av de intervjuade eleverna.

I de enkäter som Skolinspektionen genomfört i anslutning till de observerade lektionerna uppger nästan alla eleverna att de observerade lärarna ser till att det är studiero på lektionerna och att lärarna ser till att ordningsreglerna följs. En av de observerade lektionerna avviker då endast fyra av tio elever uppger att läraren ser till att reglerna följs och drygt hälften av eleverna anser att läraren ser till att det är studiero på lektionerna. Vidare visar enkäten att 95 procent av eleverna anser att läraren ser till att de förstår vad de ska göra.

I intervjuer uppger lärare att de gör på olika sätt för att skapa tydlighet och struktur för eleverna. En lärare berättar att hen arbetat hela terminen med att implementera tydliga rutiner för de olika momenten i lektionerna och att detta börjar ge resultat. Ett par lärare betonar vikten av en genomtänkt avslutning och ger som exempel att ge återkoppling kring elevernas eller elevgruppernas prestationer under lektionen och att städa undan och göra i ordning i klassrummet.

Lärarna är överens om att det är svårt att skapa förståelse för kunskapskraven hos eleverna. De menar att många av eleverna har en annan bild av vad kunskap är och att skolan måste arbeta mycket med att vända denna bild. Lärarna uppger att de försöker konkretisera och förklara vad eleverna ska kunna i varje moment och visar på exempel på det eleverna ska lära sig. Ett par lärare säger att de introducerar varje område eller varje termin likadant, med en skriftlig planering som även innehåller de kunskapskrav som eleverna arbetar mot i arbetsområdet.

De intervjuade lärarna anser att studieron har blivit bättre, delvis tack vare att det är färre elever i klasserna nu. De uppger att studieron på skolan störs av

olika elevbeteenden som tillsammans skapar oro. Som exempel uppger de elever som kommer för sent, elever som sysslar med mobilerna, elever som kommer till lektioner utan material och elever som går ut och in på lektionerna. Lärarna uppger vidare att de har diskuterat att ha fasta placeringar i klassrummen men beslutat sig för att varje lärare får göra vad den anser behövs i respektive klass. En lärare berättar att hen har som strategi är att själv sänka rösten för att få ner tempot vid lektionsstart. En annan lärare säger att: *"Vi har inte pratat om det, vi har ett antal regler som jag försöker följa."* Lärarna uppger vidare att de inte känner sig trygga med att visa ut elever ur klassrummet och att de uppfattat det som att de inte får göra det.

De intervjuade lärarna anser att de elevcoacher som skolan anställt är till stor hjälp i det dagliga arbetet. Coacherna hjälper elever att komma i tid, att komma igång med arbetet och de stöttar och motiverar dem.

Av Skolinspektionens enkät inför granskningen framgår att 88 procent av eleverna tycker att de i hög eller ganska hög utsträckning förstår vad det är de ska lära sig. 75 procent av eleverna anser att lärarna ser till att ordningsreglerna följs medan 65 procent av eleverna inte tycker att eleverna följer de ordningsregler som finns. Flera av fritextsvaren ger uttryck för önskemål om mer arbetsro.

1.1.3 Stimulans och anpassning

- Undervisningen stimulerar och utmanar eleverna. Undervisningen anpassas efter elevernas behov och efter situationen.
- Läraren ger eleverna den hjälp och det stöd som de behöver för att klara arbetsuppgifterna.

Det finns i de lektioner som observerats en variation vad gäller elevers synliga engagemang för innehållet i undervisningen. På hälften av de observerade lektionerna deltar de allra flesta eleverna i det planerade arbetet. Vid dessa lektioner syns enstaka elever som inte gör det de ska. Eleverna sitter dock på sina platser och stör inte arbetsron för andra elever. Vid andra hälften av lektionerna syns flera elever som ägnar sig åt annat än lektionsinnehållet hela eller stora delar av lektionen. De flesta av dem ägnar sig åt att prata med klasskamrater eller syssla med mobilen. Några elever rör sig runt i klassrummet eller går in och ut ur klassrummet. I de flesta fall observeras hur dessa aktiviteter och beteenden tycks störa andra elever. Dessa elever uppmärksammas till viss del av lärarna, men i de flesta fall inte på ett sätt som leder till att eleverna tar sig

an skolarbetet. Vid en av de observerade lektionerna får en grupp elever i princip ingen uppmärksamhet från läraren trots att de inte arbetar med de anvisade uppgifterna. Vid ett tillfälle observeras hur en elev får hjälp av läraren att samarbeta med klasskamrater, vilket leder till att eleven kommer igång med sin arbetsuppgift.

Skolinspektionens lektionsobservationer visar att eleverna i huvudsak arbetar med samma material och samma uppgifter. Vid en av de observerade lektionerna är en av arbetsuppgifterna så utformad att eleverna kan genomföra den med olika svårighetsgrad utifrån sina egna förutsättningar. Övriga uppgifter som eleverna förväntas arbeta med är huvudsakligen av sluten art och innebär att eleverna söker svar på givna frågor. Några synliga anpassningar av material eller arbetssätt för olika elever förekommer inte.

Av elevintervjuer framgår att eleverna anser att de i huvudsak får arbeta med lagom svåra uppgifter. De ger dock exempel på ämnen där de skulle vilja få mer utmaningar. Enligt de intervjuade eleverna får de sådana utmaningar i exempelvis i ämnet engelska. Eleverna uppger vidare att i matematik och de naturorienterande ämnena är materialet utformat så att man kan välja svårighetsgrad. De intervjuade eleverna betonar dock att det är elevens eget ansvar att be om svårare uppgifter. De uppger vidare att de anser att mycket av lärarnas tid går till att hjälpa de elever som behöver mer stöd och att de elever som behöver mer utmaningar inte får det i den utsträckning de behöver. *"Om jag får B är det svårt och jag måste be om uppgifter för ett högre betyg. Hade jag haft E då hade läraren gett mig uppgifter. Jag hade inte själv behövt säga till."* Av elevintervjuer framgår också att lärarna nog vet att vissa elever behöver mer utmaningar men trots att de försöker skapa sådana utmaningar blir lektionerna tråkiga. Något som också gör lektionerna tråkiga är enligt eleverna när det är för mycket repetition. Eleverna menar att brist på utmaningar kan leda till att studieron försämras. *"När jag kan något tappar jag fokus, snackar eller är på telefonen."*

De intervjuade eleverna anser att de allra flesta lärarna vill hjälpa dem och att de får hjälp när de ber om det. Eleverna menar att det är deras eget ansvar att be om hjälp. De elever som intervjuats berättar även att skolan har läxhjälp varje vecka samt att de elever som har behov av det kan arbeta hos specialläraren.

De lärare som intervjuats uppger att de tycker att det är svårt att hjälpa de elever som har stora stödbehov och samtidigt utmana elever som nått längre i sin kunskapsutveckling. *"De svaga och stökiga tar så mycket kraft och energi så jag har*

inte möjlighet att utmana de snabba. Jag försöker, man kan ge dem en hemuppgift och ofta gör de den. De får göra det på egen hand. Det är skrämmande." Några lärare uppger att de försöker ge eleverna öppna uppgifter som kan utföras på olika svårighetsnivåer. En annan lärare menar att man måste planera undervisningen så att alla elever får "en bas" för att nå E-nivå och sedan lägga till svårare uppgifter för de elever som behöver det. Lärarna är överens om att många elever har stort behov av hjälp med språket, och att de arbetar mycket med att förklara ord och begrepp. De anpassningar som görs i undervisningen är, enligt de intervjuade lärarna, exempelvis att elever får inläst material, lektionsanteckningar och tillgång till dator samt att de har möjlighet att arbeta hos specialläraren.

Den elevenkät som Skolinspektionen genomfört inför granskningen visar att drygt var tredje elev tycker att de får för lite utmanande arbetsuppgifter i skolan. Samtidigt uppger fyra av fem elever att de kan få svårare uppgifter om de vill och 85 procent av eleverna tycker att skolarbetet är intressant.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna i olika utsträckning genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero.

Skolinspektionen bedömer att eleverna bemöts med respekt och empati av lärarna samt att eleverna upplever att deras lärare hjälper dem och bryr sig om hur det går för dem. Dock visar utredningen att elevernas lärmiljö påverkas negativt av att ett antal elever kommenterar klasskamrater på ett sätt som hämmar deras vilja att fråga och uttala sig i klassrummet. Vidare bedömer Skolinspektionen att lärarna i olika utsträckning genomför en undervisning som är välstrukturerad, där eleverna får hjälp att förstå vad undervisningen syftar till och vilka mål den ska leda till, samt att lärarna i olika grad ger eleverna genomtänkta genomgångar och tydliga instruktioner. Vidare visar utredningen att alla lektioner inte är planerade på ett sätt som främjar att eleverna får det stöd och den stimulans de behöver för att utvecklas så långt som möjligt. Utredningen visar exempel på gott ledarskap men också att lärarnas ledarskap i klassrummet varierar vilket leder till att studieron brister på vissa lektioner.

1.2 Rektorn tar genom sin styrning ansvar för att skapa förutsättningar för och främja studiero i undervisningen.

Bedömningen utgår från rektors övergripande ansvar för elevernas lärandemiljö. Rektorns arbete i detta avseende bedöms med stöd av nedanstående bedömningspunkter och indikatorer.

- Rektorn för en dialog med lärarna kring de gemensamma värden som ska gälla och säkerställer att lärarna agerar i enlighet med dessa.
- Rektorn ser till att ordningsregler utarbetas i samråd med eleverna.
- Rektorn ser till att disciplinära åtgärder används på ett sätt som främjar skolsituationen för den elev som är föremål för åtgärden och för övriga elever.
- Rektorn för en dialog med lärarna kring undervisningens genomförande i syfte att säkerställa att undervisningen stimulerar och utmanar eleverna samt anpassas efter deras behov.
- Rektorn ser till att studiero i undervisningen följs upp och analyseras utifrån enskilda lärares förmåga att skapa förutsättningar för studiero i undervisningen. Vid behov vidtar rektorn åtgärder som syftar till förbättringar på klassrumsnivå. Rektorn ser till att disciplinära åtgärder riktade mot elever följs upp med mer långsiktiga åtgärder och med fokus på eventuella brister på system- och verksamhetsnivå.

Skolans förebyggande arbete

I intervju säger rektorn att hon ser att goda relationer är skolans styrka och att lärarna är duktiga på detta. Värdegrundsfrågor diskuteras, enligt rektorn, löpande på arbetsplatsträffar. Vidare uppger hon att skolan arbetar med så kallade Olweusråd och klassråd med fokus på elevers trygghet. Rektorn uppger att lärarna arbetar med detta regelbundet under terminerna, ledda av två ansvariga pedagoger på skolan. Vidare uppger rektorn att skolan organiserar tjej-

och killgrupper för att försöka stävja konflikter och kränkningar.

Rektorn uppger i intervju att hon ser att det ofta är lugnt i klassrummen då hon besöker dem. Hon påpekar dock att hon vet att det förekommer att elever kommer för sent, att elever lämnar klassrummen och att elever sysslar med mobilerna. Hon menar att studieron varierar mellan klasserna men framför allt beroende på lärare. Enligt rektorn behöver ledarskapet utvecklas.

I intervju berättar rektorn att kollegiet gjort överenskommelser bland annat gällande en gemensam struktur för lektionerna, med tydlig start och avslutning, och fasta placeringar i klassrummen. Rektorn uppger att hon stöttat de överenskommelser som lärarna gjort och förväntar sig att de ska hållas, men att alla lärare inte följer det som beslutats. Rektorn menar att arbetslagen behöver utvecklas så att lärarna tillsammans kan utveckla gemensamma förhållningssätt och sen stötta varandra i att agera efter dessa. Rektorn har därför uppdragit åt elevhälsan att leda ett sådant utvecklingsarbete.

Rektorn uppger vidare att skolan deltar i ett projekt som kallas Analysgrupper och har som sitt fokusområde valt hälsa, med problemområdet arbetsro. Valet grundar sig i att rektorn i flera år fått signaler från lärare att de har svårt att skapa studiero i undervisningen. Arbetet går ut på att samla in data och därefter ställa upp hypoteser kring vad som skapar arbetsro. Målet är att öka elevernas upplevda arbetsro med 10 procentenheter per år.

Rektorn beskriver att skolans ordningsregler är framtagna av eleverna och att det är meningen att elever och personal ska arbeta med dem varje år. Grundtanken är att det ska vara möjligt för eleverna att förändra ordningsreglerna. De intervjuade lärarna säger att de brukar diskutera skolans ordningsregler med eleverna varje läsårsstart men att planeringen detta år gjorde att detta föll bort.

I intervju uppger lärare att värdegrundsarbetet genomförs dagligen både inom ramen för ordinarie undervisning och på förekommen anledning, när problem uppstår, då något särskilt hänt i världen eller då elever ställer frågor. Vidare berättar de att alla elever är indelade i så kallade basgrupper där värdegrundsfrågor regelbundet diskuteras.

När det gäller gemensamt förhållningssätt kring lektionernas struktur, start, avslut och klargörande av mål, säger de intervjuade lärarna att de haft diskussioner kring detta. Men att för närvarande gör var och en som den bedömer är bäst. En lärare uppger att *"Vi har blivit ålagda att göra på ett visst sätt vid lektionsstart, men vi gör nog inte det alla"*.

Elever uppger i intervju att de känner till skolans ordningsregler men att de inte deltagit i att ta fram dem, att de inte vet vem som bestämmer reglerna och att eleverna inte kan påverka dem. En elev menar dock att hen i rollen som skyddsombud fått komma med åsikter kring ordningsreglerna.

I den elevenkät som Skolinspektionen genomfört inför granskningen uppger 40 procent av eleverna att de är med och bestämmer vilka ordningsregler de ska ha.

Rektorns uppföljningsarbete

Rektorn uppger i intervju att hon haft en arbetssituation under det gångna året som inte gett utrymme för henne att följa upp verksamheten på det sätt hon vill, men att hon ändå anser att hon har kännedom om hur studiero och undervisningens kvalitet ser ut på skolan. Rektorn uppger att hon får information om detta genom olika kanaler: samtal med elever och lärare, möten med arbetslaget, APT, via elevhälsoteamet samt i fokussamtal med alla elever i årskurs nio. Rektorn uppger att hon inte systematiskt har följt upp arbetslagens arbete eller de överenskommelser som gjorts i kollegiet.

Rektorn berättar att elevernas kunskapsutveckling följs upp dels genom ett system med tester i grundläggande matematik och svenska tre gånger per läsår och dels via betygen. Åtgärder utifrån resultaten planeras i första hand på gruppnivå i arbetslaget. Rektorn säger att målet är att kunna se på hur den enskilde lärarens undervisning påverkar resultaten. Testerna fungerar, enligt rektorn, inte fullt ut på högstadiet och den nyanställda specialpedagogen har fått i uppdrag att utveckla nya verktyg. Dock anser rektorn att arbetet med att titta på undervisningens kvalitet istället för att lägga problemen hos eleverna börjat ge visst resultat.

Elevers upplevelse av bland annat studieron undersöks i de enkäter som Helsingborgs stad genomför varje år. Även Olweusarbetet följs upp i enkäter som genomförs på med alla elever på skolan. Alla resultat av enkäter presenteras för personalen på arbetsplatsträffar. Skolan använder även ett självvärderingsverktyg två gånger per år.

I de fall lärares ledarskap behöver utvecklas, uppger rektorn att hon har samtal med berörd lärare. En nyanställd lärare har fått en annan skolledare som mentor, och får handledning av denne. Vidare följer rektorn upp frågor kring studiero i medarbetarsamtalen.

I intervju uppger rektorn vidare att hon uppmanat lärarna att helst inte visa ut elever från lektionerna. Hon menar att om elever visas ut måste det finnas en struktur för detta, så att utvisningen följs upp med samtal kort efter utvisningen. Enligt rektorns uppfattning hanterar lärarna detta på olika sätt.

I de intervjuer Skolinspektionen genomfört med lärare uppger de att de inte vet hur mycket rektorn känner till om undervisningens kvalitet eller om studieron i undervisningen. Några av de intervjuade lärarna uppger att de fått besök av rektorn i klassrummet. Lärarna säger vidare att rektorn inte deltar i elevrådets möten eller i arbetslagmötena om det inte är något som hon vill ta upp. De intervjuade lärarna uttrycker förståelse för att rektorn inte hinner med det pedagogiska uppdraget, men betonar att det är önskvärt att en pedagogisk ledare har god kännedom om verksamheten. Flera av de intervjuade lärarna säger dock att de får stöd när de vänder sig till rektorn med frågor eller funderingar och att *"dörren alltid är öppen"*.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn inte i alla delar tar ett övergripande ansvar för elevernas lärandemiljö i stort och för studieron i klassrummet.

Utredningen visar att rektorn har kännedom om skolans och personalens styrkor, svagheter och utvecklingsbehov. Det framkommer vidare av utredningen att rektorn initierat ett arbete med att skapa och förbättra processer i syfte att skapa en mer gynnsam lärandemiljö och därmed förutsättningarna för en ökad måluppfyllelse. Skolinspektionen konstaterar att även om skolan har tydliga rutiner kring uppföljning av elevers trygghet, studiero och kunskapsutveckling på gruppnivå visar utredningen att flertalet upplever att elever stör ordningen i klassrummen. Skolinspektionen bedömer att de åtgärder som rektorn vidtagit inte i tillräcklig utsträckning möter de behov som finns för att förbättra studieron i olika lärares undervisning. Rektorn behöver också säkerställa att skolan har en organisation som stödjer lärarnas förutsättningar att upprätthålla studiero.

Slutligen bedömer Skolinspektionen att rektorn inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att säkerställa att skolans ordningsregler är förankrade hos elever och lärare. I detta ingår att och att eleverna i större utsträckning behöver göras delaktiga vid framtagandet av de regler som ska gälla.

Metod och material

Granskningen av skolans arbete för att säkerställa studiero utgår från skolbesök där empiri samlas in genom att inspektörerna observerar undervisning och genomför intervjuer. Inför skolbesöken studeras de dokument som begärs in från skolan, tillsammans med resultat från skolenkäten. I Skolinspektionens modell för granskning av undervisning ingår olika datainsamlingsmetoder: statistik, dokumentstudier, observationer, intervjuer och enkäter.

Dokumentstudier och elevenkäter utgör underlag för de intervjuer som genomförs med elever, lärare och rektor och syftar till att dels ge en bild av skolans arbete för att säkerställa studiero dels till att planera genomförandet av skolbesöken.

Syftet med lektionsobservationerna är att inspektörerna ska inhämta förstahandsinformation om hur de observerade lärarna genomför undervisningen avseende granskningens frågeställningar.

Två olika elevenkäter används i denna granskning. Samtliga skolans elever i de årskurser som granskningen omfattar besvarar en inledande enkät som belyser elevernas upplevelse av studiero i undervisningen och lärarnas och skolans arbete med att främja och upprätthålla studiero. Vidare besvarar eleverna en enkät i slutet av de lektioner som observerats.

Tabellen visar andel elever i årskurserna 7 till 9 som besvarat den inledande elevenkäten, antalet intervjuade elever, antal lektionsobservationer, antalet elever som besvarat den uppföljande elevenkäten samt antalet intervjuade lärare.

Dalhemsskolan	Antal/andel
Inledande elevenkät	94,2 %
Lektionsobservationer	6
Uppföljande elevenkät	97
Intervjuade elever	13
Intervjuade lärare	11